

Alexander Lange Kielland

Arbeiders: Roman

Alexander Lange Kielland

Arbeiders: Roman

Gepubliceerd door Good Press, 2022

goodpress@okpublishing.info

EAN 4064066403348

INHOUDSOPGAVE

[II.](#)

[III.](#)

[IV.](#)

[V.](#)

[VI.](#)

[VII.](#)

[VIII.](#)

[IX.](#)

[X.](#)

[XI.](#)

[XII.](#)

[XIII.](#)

[XIV.](#)

[XV.](#)

[XVI.](#)

[XVII.](#)

[XVIII.](#)

[XIX.](#)

[XX.](#)

[XXI.](#)

[XXII.](#)

[XXIII.](#)

In het zuidwesten en over de baai, aan welke Christiania gelegen is, was de hemel helder en blauwachtig wit. De zonnestralen glinsterden in de door den wind zacht bewogen golfjes, waartusschen men echter strepen waters zag zonder eenige beweging. Uit welke streek het waaide, viel moeilijk te zeggen. In het oosten hingen iederen namiddag zware onweerswolken over de stad; tegen den avond trokken zij weer op.

„Barstte de onweersbui toch maar eens los,” dachten de lieden, maar het was alle dagen, gedurende de geheele maand Augustus, hetzelfde. De zon braadde, de wind voerde de warme lucht, dan hier, dan daar, zonder eenige koelte aan te brengen, en de drukkende hitte, onder welke men al zoolang had gezwoegd, en van welke men hoopte door eene flinke onweersbui verlost te worden, duurde maar steeds voort. De breede straten van Christiania werden geblakerd in de zon; in het zuiden en zuidwesten der stad was het bijna niet uit te houden. De schaduw scheen het zich wel tot taak te hebben gesteld zich zoo smal mogelijk te maken, zij sloop als 't ware langs de huizen en maakte het den voorbijgangers onmogelijk eenig voordeel van haar te trekken.

In de Karel-Johanstraat was het des morgens het best: men kon het Storthing-gebouw bereiken, zonder te veel van den fellen zonneshijn te lijden te hebben, maar over het Eidsvoldsplein en naar het slot had de zon hare beste krachten verzameld.

De bladeren der boomen van het jonge plantsoen hadden eene grijsachtig witte kleur van het stof en hingen slap neer; de populieren stonden even stijf als altijd en gluurden naar hunne schaduw. En de menschen gleden, alsof zij vogels waren, van den eenen boom naar den anderen, terwijl deze zich in het dichtste gebladerte verscholen, of wel zich bezig hielden een zandbad in de half verschroeide bloemperken te nemen.

Eenige heeren sleepten zich met moeite voort op de hoogte waarop het slot gebouwd is. De warmte had hen duchtig beet, dat kon men duidelijk aan hen zien, en zij zagen er recht ongelukkig uit, zooals zij daar met opgestoken parapluï, den hoed in de hand en den zakdoek nat van al de zweetdruppels, die zij er mee afgewischt hadden, hunnen weg vervolgden. Onder de groote klok van het universiteitsgebouw stonden eenige jonge studenten (zij hadden pas dien titel verkregen) en zij zweetten Latijn. Plotseling werd het stof in de Universiteitsstraat door een licht windje in beweging gebracht, naar alle kanten dwarrelde het in dikke wolken heen; juist kwam ook de waterkar aan, en de druppels bleven als grauwe parelen op het dikke warme stof liggen.

Het deed pijn aan de oogen, naar de zijde van het slot te zien; het gebouw werd door de zon van alle kanten fel beschenen; voor de ramen had men dan ook alle gordijnen neergelaten. Karel Johan zat op zijn bronzen paard voor het slot, hij hield zijnen hoed in de hand om het wat minder warm te hebben. De

rook uit de schoorsteenen viel, of liever hing, als eene bruine wolklaag over de stad neer, in het oosten pakten de geelachtige onweerswolken zich weer samen en zij zagen er uit, als de rook van zwaar geschut. De groote steen en huizen, zoo gebouwd, dat zij eenen Siberischen winter weerstand kunnen bieden, waren thans werkelijk aan ovens gelijk. De warme lucht rustte echter nog zwaarder op de kleine, nauw ingesloten binnenplaatsen, waar men op zijnen rug moet gaan liggen, zoo men een stukje van den blauwen hemel wil zien. Door achterdeuren en keukenramen drong zij de trappen op; hier ontmoette zij de warme zonnestralen, die van de straatzijde in de woningen door de vele vensters en den geheel verwarmden voorgevel vielen. Van den zolder tot aan den kelder was er geen enkel koel plaatsje te vinden, uitgenomen daar, waar de voorraad ijs zich bevond; de langdurige hitte had de muren zoodanig verwarmd, dat zelfs de nachten geene verademing aanbrachten. Het was snik heet, alles wat de eigenschap bezat eene vieze lucht te kunnen verspreiden, greep die gelegenheid gretig aan; in de geheele stad was geen mond vol frissche lucht te bekomen.

„Hoe noordelijker men komt, des te erger wordt de hitte,” zeide de commies Mortensen, en hij deed zijne das af. Hij zat reeds in zijne hemdsmouwen en zijn vest hing open.

De jonge klerk Hiorth welke nog geene vaste aanstelling bij het Departement had bekomen, en die

bezig was met het plakken van kleine papieren zakken, die men voor het een of ander doel in het Departement noodig had, draaide zich boos om, want Mortensen zag er dan ook alles behalve smaakvol uit, zooals hij daar van de warmte in zijne geelachtige hemdsmouwen zat te puffen. Hiorth waagde het echter niet iets te zeggen, hij was, zooals gezegd is, nog een nieuweling, en Mortensen voerde hier het hoge woord.

Alle ramen in het groote gebouw stonden wijd open, evenzoo de deuren tusschen de verschillende vertrekken en de gangen. De beambten brachten elkander visites en klaagden over de warmte; eenige stukken hadden zij echter altijd in de hand, voor het geval, dat zij iemand op hunnen weg ontmoetten. De nieuwelingen, die nog niet aan het werk gewoon waren, hadden veel moeite wakker te blijven; als verwelkte zonnebloemen hingen zij met 't hoofd over de tafel gebogen, soms sprongen zij verschrikt uit hunne zoete sluimering ontwaakt, op, en dan hadden zij het bijster druk met hunne papieren in orde te brengen. Papier was er overal. De klerken waren er geheel van omringd; al de planken tegen de muren waren propvol. Er was grauw papier, wit papier, geel papier, pakpapier, postpapier, bordpapier, vloeipapier, gestempeld papier, nieuw papier en ook heel oud papier met gele kanten. Papier lag in enkele vellen, in een omslag, of wel in groote pakken gebonden op den vloer, op de stoelen en tafels; het was werkelijk eene overstroming van papier, en de ongelukkigen,

die daar hunne bezigheid hadden, moesten, naar het scheen, zich er op voorbereiden, eenmaal den dood in 't papier te vinden, zoo zij zich ten minste door zwemmen niet konden redden.

In het vertrek naast dat van Mortensen zat de commies Örseth. Hij was klein van gestalte, droeg een' zwarten baard en was zeer levendig. Hij stoof de kamer, waar Mortensen zich bevond, binnen; een courant hield hij in de hand.

„Hebt gij dit artikel gelezen, Mortensen, het gaat nu werkelijk al te ver.... anders, lees dit stuk eens over het stemrecht van de werklieden. Dat zoo iets openlijk geschreven, gedrukt, verspreid wordt.... de schrijvers van zoodanige artikelen verdienen dat zij opgehangen werden.”

Mortensen wierp vluchtig eenen blik op het blad.

„Dat las ik van morgen.... onzin!”

„Onzin! Mortensen, neen veel erger is het.... leugenachtige ophitsende woorden, die hoogst gevaarlijk voor de rust van de maatschappij zijn. O, wanneer ik het bedenk,” barstte Örseth uit, en een bittere glimlach speelde om zijnen mond, „hoe men hier de werklieden naar de oogen ziet, op familiaren voet met hen wenscht te staan, hoe men bij alle gelegenheden, te pas of te onpas, redevoeringen houdt, waarin men hunnen lof uitbazuint, juist alsof zij alleen werk in de maatschappij verrichten, en alsof wij niet anders waren dan.... dan....”

„Dagdieven,” vulde Mortensen aan.

„Het rechte woord,” riep Örseth uit, „en ik zou toch wel eens willen weten, wie het meest werkt, zulk een stratenmaker bijv. of één van ons!”

Op dit oogenblik gleed een klein man, met wit haar, het vertrek binnen. Nooit wist men goed, van welken kant hij binnenkwam; de deuren gingen altijd, wanneer zij niet openstonden, zooals nu, onhoorbaar onder zijne hand open, en op vilten zolen liep hij door het gebouw.

„Nu, Mo,” zeide Mortensen, en hij knipoogde hem vertrouwelijk toe, „is hij weg?”

„De minister is een oogenblik geleden met den koopman Falck-Olsen uitgereden,” antwoordde Mo, en hij gleed weer uit het vertrek.

Zoolang de kleine man in het vertrek was, zaten al de klerken over hun werk gebogen, en Örseth was ook naar zijn vertrek teruggekeerd.

Mo was de bode van het Departement. Hij was altijd in bruinen rok met lange panden en opstaanden kraag gekleed, en eene witte stijve das reikte hem tot aan de kin. In dit costuum had hij veel van eenen kwaker, en het bleeke gelaat met den vriendelijken blik boezemde vertrouwen in. Zijn haar was sneeuwwit, en, wijl het tamelijk lang in den nek was, viel het in kleine krulletjes over den kraag van zijnen rok.

Toen de bode, even onhoorbaar als hij gekomen was, het vertrek had verlaten, riep Mortensen half luid uit: „Hoor, Örseth, ging de hoofdcommies nu ook

maar weg, dan zou een glas schuimend bier in het koffiehuis hier naast, best smaken.... hé?"

„Hé ja!" riep de jonge Hiorth uit, en de schaar viel hem uit de hand.

Mortensen zag den jongen man koel aan; plotseling kwam hij op andere gedachten. Hiorth was de zoon van een voornaam ambtenaar in het westelijke gedeelte van Noorwegen, hij had zeer goede relatiën en was waarschijnlijk goed bij kas. Hij antwoordde daarom vrij vriendelijk: „Jonge vriend, je groeit schielijk!" Hiorth begreep in het minste niet, wat met deze woorden werd gemeend, maar daar hij had bemerkt, dat het tot de bon ton in het Departement behoorde, Mortensen geestig te vinden, lachte hij natuurlijk, en zeide in allen eenvoud: „Wat ik het meest mis, sedert ik aan het Departement werkzaam ben, is mijn ontbijt in het Grand-Hôtel; men heeft er nu zulke heerlijke lamscoteletten, nergens maakt men ze beter klaar, en dan versche komkommersalade...." In het vertrek waar Örseth werkte, werd eenig gebrom gehoord.

„Nooit eet ik in den voormiddag komkommersalade," antwoordde Mortensen, „daar behoudt men den smaak te lang van in den mond, maar eene beefsteak à la Hollandaise met aardappelen, een borrel en een glas bier, dat is een ontbijt naar mijnen smaak."

„Dat is ook altijd heel goed in het Grand-Hôtel."

„Ik voor mij, vind, dat men daar in 't geheel niet goed eet," zei Mortensen op onverschilligen toon.

„Ik kan er voor instaan, dat het u daar bevalen zal, en wanneer gij mij de eer wilt aandoen, er met mij heen te gaan.....”

Opnieuw werd het gebrom in het andere vertrek gehoord.

„Dank voor je aanbod, maar Örseth en ik waren eigenlijk van plan.....”

„Zoo gij meent,” zeide Hiorth op wat angstvalligen toon „dat meneer Örseth mij ook de eer zou willen aandoen van.....”

„Ja, dat is niet heel gemakkelijk te zeggen,” antwoordde Mortensen, „op dit punt is hij nog al teergevoelig, maar ik wil hem wel eens polsen,” en hij ging naar het andere vertrek. Hier zat ook in eenen hoek over eenen lessenaar heengebogen een man met oudachtig uiterlijk. Nadat Örseth een oogenblik met Mortensen op fluisterenden toon had gesproken, riep hij: „Hansen, ik moet van morgen even uit. Zoo Mo vraagt, waar ik ben, kunt gij zeggen dat ik naar het registratie-kantoor ben, om er eene conferentie te houden.... hebt gij het begrepen, Hansen?”

Deze boog even toestemmend met het hoofd.

„Wat is hij dof geworden,” zeide Mortensen half luid, „het was hoog tijd, dat hij de redactie van de courant neerlegde.”

Mortensen bedoelde: „de Vriend des Volks,” welke de oude Hansen vroeger had geredigeerd, maar hij was gedwongen zijn ontslag aan te vragen, wijl de courant in den laatsten tijd eene richting was

toegedaan, welke zij, die over hem gesteld waren, gevaarlijk voor de maatschappij vonden.

Nu was Mortensen redacteur.

Örseth begon zich al gereed te maken, heen te gaan, waarop Mortensen aanmerkte, dat het niet gaan zou, zoolang de chef van het bureau nog niet zijne dagelijksche wandeling had gedaan. Juist toen Mortensen die woorden zeide, hoorden zij de deur van de kamer, in welke deze zat, openen, en zagen zij hem de trappen afkomen.

Mortensen ging naar zijne plaats terug en zeide tot Hiorth op fluisterenden toon: „ik heb hem overgehaald meê te gaan,” en onder het neuriën van een volksliedje begon ook hij zijn toilet wat in orde te brengen.

Niet velen zouden het gewaagd hebben in de bureau's van het Departement zich zoo vrij te gedragen als Mortensen gewoon was. Eerstens was het eene bekende zaak, dat hij Anders, den „Almachtige,” zooals Mo in de wandeling genoemd werd, tot vriend had, ten andere werd er gemompeld, dat de minister Bennecken, wanneer hij zijn gevoelens aangaande het een of ander kenbaar wilde maken, zich soms van „de Vriend des Volks” bediende.

Dit was de reden, waarom de commies Mortensen in het Departement voor wat meer aangezien werd dan zijne collega's. Zoo langzamerhand begon het in het vergeetboek te geraken, dat zijn verleden niet onberispelijk was geweest. Veel was er indertijd gepraat over een bedrog in eene fabriek voor lucifers

op groote schaal gepleegd, en Mortensen, die toen zaakwaarnemer in de kleine stad was, had zich zeer gecompromitteerd.

Eindelijk was Mortensen er in geslaagd, zijn jas over zijn gele hemd dicht te knopen en de heeren stonden reeds met den hoed in de hand, gereed om weg te gaan. Bij de deur gekomen, keerde Mortensen zich om, en riep uit: „Bij alle goden, hij heeft geene stukken meegenomen, de jonge snaak is van plan zonder stukken de straat op te gaan.”

Hiorth lachte; hij wist, dat zoodra Mortensen iets geestigs zeide, dit van de hoorders verwacht werd.

„Hebt gij dan geen oogen,” zeide Örseth, en nu eerst bemerkte Hiorth dat de anderen eenige papieren onder den arm hadden.

„Maar.... maar.... welke stukken kan ik meê nemen,” vroeg hij op radeloozen toon, en hij zag naar den hoop papieren, die voor hem lagen.

„Nu nog mooier,” riep Mortensen uit, en meewarig sloeg hij zijnen blik naar het plafond, „hij vraagt welke stukken hij zal meê nemen; alsof het er wat op aankomt, met welk papier men op straat gaat.”

Eindelijk ging er een licht voor den nieuweling in het vak op, hij maakte dus een pak klaar, dat aan dat der anderen gelijk was, en zoo waren zij ten laatste gereed de trap af te gaan. Toen zij echter bij de straatdeur waren gekomen, werden zij door eenen langen, mageren man, in een werkpak gekleed, opgehouden.

„Meneer de Redacteur,” zeide hij tot Mortensen, en hij wischte zich het zweet met zijn schootsvel van het gelaat, „waar kunnen wij een portret van generaal Roberts in de stad krijgen?” Zonder een oogenblik te aarzelen antwoordde de Redacteur: „neem dat van Gladstone en geef hem eenen vollen baard.”

„Maar Gladstone is zoo kaal,” merkte de graveur aan.

„Zet hem een Stanley-hoed op,” antwoordde Mortensen kalm. De man groette en ging verder, en Hiorth zag Mortensen met de grootste bewondering aan. „Ferm bedacht, meneer de Redacteur,” zeide hij, en hij waagde het zelfs, Mortensen vertrouwelijk op den schouder te kloppen,—de gedachte dat hij de anderen vrij zou houden, gaf hem moed.

„Maar weet gij precies, hoe generaal Roberts er uit ziet?”

„In het geheel niet,” antwoordde Mortensen.

„Maar gesteld, dat de generaal in 't geheel geen baard heeft, of alleen eenen knevel, zooals ik bijvoorbeeld?”

„Dan heeft de generaal zich den baard laten afscheren, sedert hij het laatst voor zijn portret heeft gezeten, dat is klaar als de dag.”

„Nu,” zeide Örseth, „moeten wij ieder afzonderlijk gaan; steek naar de andere zijde der straat over, Mortensen.”

Een vloek ontsnapte aan Mortensen, de anderen draaiden zich om, en hij, dien zij het minst van allen

wilden ontmoeten, kwam recht op hen aan. Het was de hoofdcommies, de heer Delphin, deftig en elegant als altijd, een boosaardige glimlach speelde, zooals veelal het geval was, ook nu om zijne lippen.

„Daar zullen wij van lusten, dat onweer kunnen wij niet meer ontkomen,” zeide Örseth bij zich zelf. Hiorth beefde van schrik. De drie heeren groetten George Delphin vrij verward, deze groette even terug, en het had er veel van, alsof hij hen zonder iets te zeggen, voorbij wilde gaan; onverwachts echter bleef hij voor Mortensen staan en vroeg hem buitengewoon beleefd: „Meneer Mortensen, u heeft zeker wel een paar lucifers over?”

Mortensen kromp ineen van schrik, terwijl hij naar de verlangde lucifers zocht; de hoofdcommies stak zeer langzaam en voorzichtig zijne sigaar aan, bedankte voor de moeite, en ging verder.

„Nu, daar zijn wij al heel genadig afgekomen,” zeide Hiorth in zijne onschuld.

„O, dat wil ik juist niet beweren,” antwoordde Örseth, en zijdelings wierp hij eenen boosaardigen blik op Mortensen.

„Vervloekte rekel!” fluisterde de Redacteur bij zich zelf.

„Verleden Zondag hoorde ik bij de familie Falck-Olsen vertellen, dat meneer Delphin veel kans had, spoedig tot kamerheer te worden benoemd,” zeide Hiorth, altijd recht in zijnen schik, als hij zijne kennis aan voorname familiën kon luchten. De heeren hadden tijd noch lust, iets op deze woorden te

antwoorden; zooals Örseth geraten had, ging ieder nu langs eenen anderen weg naar het Grand-Hôtel, waar men elkaar zou ontmoeten.

De zon scheen nog even fel. Aan de zijde der straat, waar eenigszins schaduw te vinden was, liep zooveel volk, dat het onmogelijk was, spoedig vooruit te komen; de drie heeren vonden het dus maar beter, de hitte te trotseeren en zich in de zon te laten braden. Vluchtig groetten zij in het voorbijgaan hunne bekenden, doch bleven geen oogenblik staan om een praatje te houden, ieder zag dan toch ook, dat zij veel te doen hadden, de groote pakken papier waren van dienst.

In het Departementsgebouw steeg de hitte meer en meer. De oude Hansen zat eenzaam in die groote vertrekken, en zijn hoofd boog zich ook al meer en meer over den hoop papieren die voor hem lag.

II.

Inhoudsopgave

Er was zitting van het Thing (gerecht) in het huis van den Lensmand¹. Langs beide zijden van den straatweg zag men uitgespannen wagens van allerlei vorm, meest boerenkarren; voor de deur van het huis, waar de zitting was, stond de calèche waarmede de heeren van het gerecht uit de stad waren gekomen.

De dorpsjeugd kon zich aan het mooie rijtuig niet moede kijken; met open mond gaapten de kleine jongens het aan. De een achter den ander, de kleinste echter voorop, en allen hielden zij de handen in de broekzakken. De volwassenen stonden hier en daar op den weg verspreid, de meesten hielden zich echter in de buurt van het huis van den Lensmand, zij bekeken het mooie rijtuig ook van alle kanten, doch zij gaapten er een weinig minder naar dan de jongens; dit echter hadden zij met dezen gemeen, dat hunne handen ook in de broekzakken waren verdwenen. Vrouwen zag men in het geheel niet op den weg.

Eenigen der boeren stonden in groepjes met elkaar te praten, anderen gingen twee aan twee op de plaats achter het huis heen en weer, om meer ongestoord te kunnen spreken, weder anderen zag men in onverschillige houding tegen het hek leunen en naar de zee turen. Soms kon men echter een

gelaat ontdekken, waarop angst en spanning duidelijk te lezen stonden; het was bij die lieden, die een' langen weg hadden afgelegd, om te hooren, hoe het met hunne zaak stond.

Een kleine man, met zeer roode randen om zijne oogen stond op tamelijk grooten afstand van de anderen. Den geheelen nacht had hij flink moeten doorrijden, om vroeg genoeg voor de zitting te komen. Aan eenen paardenopkooper had hij een Isabella-paard verkocht, maar toen het op betalen aankwam, had deze hem leelijk gefopt. Ongeveer een jaar geleden had hij zijne zaak den advokaat Bogesen in handen gegeven, en menigen blanken rijksdaalder had hij reeds moeten betalen om de onkosten, die de advokaat natuurlijk maken moest, goed te maken, maar kooper en paard reden intusschen de wereld rond, de hemel mocht weten waar.

Vandaag, zoo had de advokaat hem ten minste beloofd, zou er een eind aan de zaak gemaakt worden, en in zijne verbeelding hoorde hij reeds, hoe het gerecht den paardenopkooper tot eene zware geldboete of eenige andere straf zou veroordeelen, terwijl aan hem zijn geld zou worden terugbetaald en, wie weet? ook de merrie hem weer zou toebehooren.

Zoo het hem maar mocht gelukken den advokaat Bogesen te ontdekken! Den geheelen morgen had hij vóór het huis van den Lensmand op wacht gestaan, maar zijn advokaat kon hij maar niet in het oog krijgen.

De menschen stroomden het huis in en uit, eenigen hadden aan den ontvanger hunne belasting te betalen, anderen wilden den ambtman² spreken, of wel het een of ander aan de klerken vragen. Het liep al naar twaalf uur, en de boeren begonnen hongerig te worden; de van huis meegebrachte teerkost werd voor den dag gehaald, en een zoo goed mogelijk plaatsje werd opgezocht, dat echter niet zoo gemakkelijk was te vinden. Sommigen zaten in eene rij langs de sloot aan den landweg, terwijl eenigen met het gelaat naar de zee staande hun maal gebruikten.

Van tijd tot tijd verscheen er een klerk in de deur en hoorde men een' naam luid roepen. Allen draaiden dan het hoofd om, de geroepene daagde gewoonlijk uit den een of anderen hoek op en ging met afgepaste schreden naar de deur, tot groote ergernis natuurlijk van den klerk, wiens fraai gekamd haar door den wind groot gevaar liep geheel in wanorde te komen, daar het hem vóór de oogen waaide.

Een weinig verder dan de anderen zat een man op eenen grooten steen tegen den muur van een huis geleund. Hij scheen geheel in gedachten verzonken, en onafgebroken tuurde hij naar de zee. Hij was zwaar gebouwd en buitengewoon lang; het graven in den grond, en ook het wonen in lage vertrekken, hadden zijnen rug gekromd. Zijne gelaatstrekken waren grof, en dit gevoegd bij den zwaren vuurrooden baard en het dikke lokkige hoofdhaar van dezelfde kleur, zou hem geheel het uiterlijk van

eenen wilde hebben gegeven, zoo niet de trouwhartige blauwe oogen met den kinderlijken blik aan zijn gelaat eene gansch andere uitdrukking hadden verleend. Den hoed had hij afgenomen en naast zich gelegd.

Uit een der groepjes in zijne nabijheid kwam een man naar den zoo in gepeins verzonkene toe. „Goeden dag Njaedel!” Njaedel draaide het hoofd even om, en groette terug.

„Dat treft al heel goed, dat ik je vandaag hier zie,” zeide de eerstgenoemde, „wij hebben nu een oogenblik tijd om over het wier aan het strand te spreken, en kunnen misschien ook te weten komen, wat de anderen er van denken.”

„Het kan mij geen zier schelen, wat de anderen er van denken,” antwoordde Njaedel, „en hadt gij andere lui ook met vreê gelaten, zoo was ik nu niet hier op het Thing tot spot van allen.”

„Wij moeten er ons in schikken, dat onze slechte daden aan 't licht worden gebracht, wanneer zij ergernis in de gemeente wekken.”

„Och wat... ergernis; wanneer een ieder maar voor zijne eigene deur veegde, kwam er geene ergernis in de wereld.”

„Het is noodzakelijk dat er ergernis kome, maar wee dengene...”

Njaedel stond op, en in zijne volle lengte stond hij nu voor den andere, en vroeg kortaf: „wat hebt gij mij over het wier te zeggen?”

Sören Börevigs' uiterlijk was geheel verschillend van dat van Njaedel. Wel was hij lang, maar hij ging zeer voorover, terwijl het gele stroeve haar en de witte oogharen iets onaangenaams aan zijn gelaat gaven. Wanneer hij sprak, keek hij den persoon, tot wien hij het woord richtte, altijd van ter zijde aan, en had daarbij de gewoonte zich in de handen te wrijven.

„Je graaft eene diepe sloot naar den kant van het zeestrand, Njaedel.”

„Ja, daar ben ik aan bezig.”

„Het zal dan niet meer zoo gemakkelijk zijn, aan het strand te komen, om er wier te halen.”

„Ik rijd maar langs mijnen akker over mijn eigen grond.”

„Ja, dat kan ik zoo denken,” zeide Sören, en hij zag den weg op, „maar ge zoudt er zeker op tegen hebben, dat anderen over je land reden?”

„Ja, ik raad ze maar, dat niet te doen.”

„Ja, maar.... zie je.... Njaedel, hoe kan ik, wanneer gij die sloot graaft, naar het strand komen, om er wier te halen.... hebt ge daaraan gedacht?”

„Gij.... maar wat zoudt gij aan het strand doen.... Sören.... gij hebt daar niets te maken.”

„Hum.... hum,” antwoordde Sören half glimlachend, „ge neemt een' hoogen toon aan Njaedel, maar....”

„Niet hooger, dan mij past.”

„Heb ik misschien niet zoolang ik de Börevigshoeve gepacht heb, daar mijn wier

gehaald?"

„Ja, Sören, dat hebt gij gedaan,” antwoordde Njaedel bedaard, „en ik geloof zelfs, dat gij vele dingen hebt gedaan, die gij liever niet hadt moeten doen.”

„Denkt gij misschien, dat het maar zoo gaat, oude steeds gebruikte wegen af te sluiten,” vroeg Sören hem op zachtmoedigen toon, „dat kunt gij niet meenen Njaedel?"

„Ik heb mijn eigendomsbewijs.... en een dat echt is, ik heb het land van de kerk gekocht en ik betaal er belasting voor aan den Bisschop te Kristiansand. Geen woord staat er in te lezen, hoor, dat de eigenaars van Börevig verlof hebben, over mijn land te rijden, en zoo vind ik, dat het mij vrij staat, slooten te graven waar ik wil.”

Na deze woorden gezegd te hebben, sloeg hij den weg naar den huizenkant in.

„Ja, maar het wier.... het wier!” riep Sören uit, en hij wreef zich harder dan gewoonlijk in de handen.

„Het erts is in de bergen, en het wier in de zee, hebt ge geene bergen, zoo hebt ge geen erts, hebt ge geen strand, zoo hebt ge geen wier. Ik vind, dat ge dit moest begrijpen Sören, gij, die zoo buitengewoon schrander zijt.”

„Ja maar, ja maar,” begon Sören opnieuw, „maar alle Godsgaven moeten wij toch met elkander deelen, zijn wij niet allen broeders?

„Ik wil je broêr niet zijn, Sören Börevig.... voor geen tweehonderd groote lasten zeewier,”

antwoordde Njaedel, en er lag iets sombers in den blik, waarmede hij hem aanzag.

„Nu ja.... Njaedel, dan schiet er wel niet anders over, dan de zaak voor het gerecht te brengen,” zeide Sören bedaard, „de advocaat Tofte is nu juist hier, dat komt al heel goed uit, ik zal hem er over raadplegen.”

„Ga je gang, Sören, ik heb mijn koopcontract,” antwoordde Njaedel, en hij ging verder.

Midden op den weg, tusschen de huizen in, stond eene menigte mannen om een voertuig, dat zoo even was aangekomen. Een klein gezet man, met een zeer rood gelaat een' grijzen baard en eene pelsmuts op het hoofd, stapte uit den wagen.

„Is hier iemand,” sprak hij, de omstanders aanziende, „die mij kan vertellen wien het stuk van den weg toebehoort, dat van het hek van Börevig tot aan het Zwarte Moeras loopt, dien kerel zou ik gaarne een hartig woordje willen zeggen.”

Niemand kon hem er bescheid op geven, doch eindelijk antwoordde een oud man: „ja, daar heeft de opperloods gelijk in, de geheele kust langs is de weg niet zoo slecht als juist daar.”

„Een weg!” riep de opperloods uit, „noem je dat een weg? neen, ik noem het een moeras, waarin hier en daar eenige steenen zijn gegooid, kijk maar eens, hoe mooi wij eruitzien,” en hij wees met de hand naar het paard en den wagen, die er vreeselijk beslijkt uitzagen.

„Het best zou maar zijn, bij den Lensmand eene klacht in te dienen,” riep één uit de menigte.

„Ja, zoo het wat hielp,” luidde het antwoord van den opperloods, en hij krabde zich het hoofd.

Njaedel Vatuemo stond niet ver van den opperloods af, en toen deze hem bemerkte, knipoogde hij hem vertrouwelijk toe.

Eén der loodsen begon het paard nu uit te spannen, en de opperloods ging tot Njaedel en zeide tot hem op fluisterenden toon: „zij is welbehouden aan boord geraakt.”

„Kreeg zij eene goede plaats aan boord?” vroeg Njaedel.

„Eene beste hoor.... men zou bijna zeggen, dat het eene van de groote booten op Amerika was, en toch was het maar eene plaats op het voordek. Morgen avond komt zij te Christiania aan.”

„Morgen avond; dat treft ze niet goed, dat de boot 's avonds aankomt, zoo zij Anders nu maar in de duisternis vinden kan.”

„Daar heb ik voor gezorgd, Njaedel, ik heb voor jou aan je broer laten telegrafeeren, dat hij Christina aan de aanlegplaats moet gaan afhalen.”

„Wel heb ik van mijn leven, dat ge er op kwaamt dat te doen,” zeide Njaedel, „dat kostte heel wat geld, hé?”

„Precies eene kroon.”

„Kon-je het niet wat goedkooper gedaan krijgen?”

„Neen.... buurman, daar staat een vaste prijs voor.”

„Ja, ja, dat kan ik wel denken; ik ben maar in mijn schik, dat je er voor hebt gezorgd,” zeide Njaedel, en hij grabbelde in zijnen zak naar eene kroon.... „wel bedankt, hoor!”

„Kom, niet te danken.... Ben je al vóór geweest, Njaedel?”

„Neen, en men zegt, dat ik eerst laat aan de beurt zal komen.”

„Heb je wat teerkost meegenomen?”

„Neen!” en het antwoord werd eenigszins kortaf gegeven.... „er was nu niemand t’huis om wat voor mij klaar te maken.”

„Hm.... dat is waar ook,” mompelde de opperloods, „weet je wat, wij zullen nu maar zien, wat eten bij den loods Tobias op te loopen.”

De boeren gingen een weinig op zij om plaats voor den opperloods te maken en allen groetten hem; den langen Njaedel, die achter hem aanging, scheen niemand te willen bemerken.

De lucht betrok meer en meer. De zee zag er onstuimig uit en dreigende regenwolken vertoonden zich in de verte. Eene ferme bries uit het zuidwesten zweepde de schuimende golven over en tusschen de groote ronde steenen aan het strand, en lange slijmachtige zeeplanten voerden zij in hun vaart met zich.

Verder op het strand, waar dit iets hoger gelegen was, hadden de bewoners hunne huizen gebouwd.

Nauwe wegen vol mest en vuilnishoopen bevonden zich tusschen de huizen, overal lagen hier en daar

gebroken mestgaffels, roestige ploegijzers, halve wielen en wrakken van vaartuigen van allerlei soort, die in den loop des tijds door de zee aangespoeld waren.

Vóór elke woning bevond zich meestal echter een plekje, dat netjes in orde werd gehouden, waar de bewoners gaarne vertoefden, wanneer het 's avonds mooi weer was, gezeten op den steenen drempel van de buitendeur of op de bank tegen den muur.

Hoewel het zomerdag was, lag er nu toch iets sombers over alles. Donkere regenwolken hingen laag neer en de zee zag grauw. De met donkerroode teer bestreken huizen hadden niets aantrekkelijks voor het oog. Dit was niet altijd het geval: wanneer de zon helder scheen, konden zij er met hunne heldere, van witte gordijnen voorziene vensters, waarvoor meestal eenige bloempotten stonden, recht vriendelijk uitzien; zelfs het witgeverfde huis van den Lensmand zag er vandaag ook niet op zijn voordeeligt uit.

De dichte drommen van boeren, die hier vandaag verzameld waren, pasten volkomen bij het geheel; allen droegen dikke wambuizen van donkerblauwe stof, en dit costuum scheen ook iets gedrukts aan het landschap te geven. Levendig ging het volstrekt niet toe, het gesprek scheen nergens te willen vlotten ; men groette elkander even in het voorbijgaan, maar men zag elkaar nauwelijks aan; soms gebeurde het, dat eenige boeren hunne groote, klamme handen tot eenen groet uitstaken, maar geen hartelijke

handdruk werd er gewisseld, wat trouwens ook niet bij de boeren gebruikelijk is: stijf als stokken strekken ze de vingers uit. Luid gepraat of geschreeuw werd niet gehoord, veel minder nog een hartelijk gelach, ook was hier die eigenaardige lucht te bemerken, welke aan duffel eigen is, wanneer het in iets wordt geverfd, dat men „potteblaas” noemt,— een woord waarvan men maar niet al te nauwkeurig de beteekenis moet uitvorschen.

Klokke één uur werd de morgenzitting opgeheven.

In het vertrek, waar de zitting plaats had, werd nu de tafel voor de heeren gedekt, en dezen gingen zoolang wat op en neer vóór het huis.

Eenige boeren, die wat meer moed dan de overige bezaten, beproefden een gesprek met hunnen advocaat aan te knopen, om hem toch vooral hunne zaak op het hart te drukken; de man met de leepoogen kon den zijne maar niet in het oog krijgen. De ambtman Hiorth, die altijd gaarne voor zeer humaan werd aangezien, mengde zich meer dan de anderen onder het volk en gaf er nauwlettend acht op, welke boeren hem groetten. Wanneer hij een bekend gezicht meende te zien, bleef hij een oogenblik staan, en sprak eenige vriendelijke woorden. Zijne handen hield hij op den rug onder zijne rokspanden: op handdrukken was hij niet bijzonder gesteld. Juist nu werd een gevangene door een paar veldwachters over de plaats gevoerd. Voor alle zekerheid had men hem in boeien geklonken, want uit het hok, waarheen hij gevoerd werd, was

het gemakkelijk te ontvluchten, en buitendien was het voor hem, die er op wacht moest staan, het gemakkelijkst.

„Kent iemand hier dezen man?” vroeg de ambtman.

„Ja.... meneer de ambtman, hij hoort te Krydsvig t’huis,” antwoordde de opperloods, die juist uit een der huizen naar buiten kwam.

„Goeden dag, opperloods Sechus,” zeide de ambtman, en als een bewijs van de hoge gunst, waarin deze bij hem stond, reikte hij hem de twee vingers zijner rechterhand... „gij kent den arrestant dus...? Diefstal.... is het niet zoo?”

„Ja... arme kerel.... hij heeft bij den kruidenier aldaar ingebroken en er eenen zak meel en eene kan stroop gestolen.”

„Het is inderdaad treurig,” zeide de ambtman, en hij zag de omstanders met gestrengen blik aan, „dat de diefstallen zoo toenemen. Het komt natuurlijk hierdoor, dat ons volk tegenwoordig ongelukkigerwijze maar al te geneigd is een gewillig oor te leenen aan de woorden van hen, die schijnbaar hun welzijn bedoelen.... Verkeert hij in behoeftige omstandigheden.... heeft hij eene talrijke familie te verzorgen.... zijn er veel kinderen?”

„Vele en kleine als Komlene³ te Njàa,” antwoordde de opperloods.

„Komlene, Kumle?” vroeg de ambtman en zag om zich heen. De advocaat Tofte, die altijd zoo dicht mogelijk bij den ambtman bleef, om dadelijk van

dienst te kunnen zijn, zeide op zijnen innemenden toon en half glimlachend: „O, het is eene soort pannekoeken van aardappelenmeel.”

„Ah zoo.... pannekoeken....” mompelde deze, en hij ging verder.

De lieden zagen elkaar even van ter zijde aan, en toen de ambtman hun den rug had toegekeerd, konden eenigen zich niet weerhouden, even te lachen. Altijd bewonderde men den opperloods zeer, dat hij op zoo familiaren toon met de groote lui durfde spreken; hij stond zoo tusschen de beide klassen in, daar hij noch tot den eenen, noch tot den anderen stand behoorde.

Lauritz Boldemann Sechus was de zoon van eenen tolbeambte, een' dronkaard van de eerste soort. In zijne jeugd had hij ter zee gevaren; toen hij echter wat ouder werd, kocht hij een stukje van den gemeente-grond te Krydsvig, bouwde er een huisje, waaruit hij van alle kanten de zee kon zien, en kreeg toen het postje van opperloods. Sechus was nu zoo wat om en bij de zestig, was ongetrouwd, en zag er half als een schipper, half als een boer uit. Bij hen, die over hem gesteld waren, stond hij niet al te goed aangeschreven. De ambtman Hiorth beschouwde hem dan ook min of meer als iemand, die gevaarlijk voor de maatschappij was.

Hij bekleedde eene rijksbetrekking en ontzag zich niet, gemeenzaam met de boeren om te gaan, en dit kon de ambtman volstrekt niet goedkeuren; zoo licht kon zulks toch oorzaak worden, dat dit soort van

menschen minder ontzag voor den ambtenaarsstand begon te koesteren..... eene zaak welke zeer te betreuren zou zijn, wijl dit ontzag toch eene van de vaderen geërfde deugd was!

Daar Sechus ondertusschen zijn dienstwerk nauwgezet verrichtte, bestond er weinig vooruitzicht van hem af te komen, vooral ook wijl de boeren zeer met hem ingenomen waren. Zelf had hij er in het minst geen vermoeden van, dat zijne superieuren niet hoog met hem wegliepen. Zijne openhartige wijze van spreken was hem van het zeemansleven bijgebleven, en wanneer de ambtman hem nu en dan de groote eer aandeed, twee vingers tot begroeting toe te steken, vond Sechus, dat de ambtman een kerel was, die wist wat een mensch toekomt.

Zijn naaste buurman was Njaedel Vatuemo. Eigenlijk behoorde deze niet aan de kust thuis.

In de bergen was hij geboren. Vele jaren reeds had de hofstede, die hij daar bewoonde, gevaar geloopt door eene bergverzakking bedolven te worden, doch steeds was het nog bij kleine schade gebleven.

Op zekeren nacht echter, het was in de lente, gebeurde wat Njaedel reeds lang had gevreesd. Eene vreeselijke verzakking had plaats; de hoeve werd geheel verwoest, en Njaedel, die zich half gekleed, nog met moeite op een vooruitstekend rotsblok had kunnen redden, stond eenzaam en verlaten. Des morgens haalde men van onder het puin de lijken zijner vrouw en twee kinderen voor den dag; de oudste dochter was in het leven gespaard gebleven.